

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 50 Рекреаційне лісівництво

Освітній рівень бакалавр

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність 205 Лісове господарство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №8 від «17» січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Рекреаційне лісівництво
Освітня програма	Лісове господарство
Спеціальність	205 Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	4 курс/8 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 46 год. Практичні заняття – 24 год. Самостійна робота – 110 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua

2. Опис дисципліни

Предмет «Рекреаційне лісівництво» вивчається з метою формування фахівців лісового господарства, які здатні оцінювати і на належному рівні використовувати естетичні, рекреаційно-оздоровчі та санітарно-гігієнічні властивості лісів. Здобуті студентами відповідні теоретичні знання і практичні навички дозволить їм на практиці застосовувати специфічні лісогосподарські заходи для формування лісових і лісопаркових ландшафтів, створення комфортних умов для рекреантів шляхом облаштування місць відпочинку, прокладання туристичних маршрутів, створення оглядових майданчиків тощо. Для збереження і безперервного відтворення видового та генетичного розмаїття в лісах і лісопаркових ландшафтах передбачено вивчення основ ведення наближеного до природи лісівництва.

Мета курсу – набуття студентами знань про функціональне призначення рекреаційно-оздоровчих лісів та їх роль в контексті сучасних екологічних проблем, вплив рекреаційних навантажень на лісові екосистеми, властивості лісопаркових ландшафтів і їх класифікацію, завдання, методи та організаційно-технічні показники ландшафтних рубок, способи формування лісопаркових ландшафтів у лісостанах різного видового складу.

Завдання курсу – формування у студентів теоретичних знань і практичних умінь із ведення лісового господарства у рекреаційно-оздоровчих лісах, поліпшення їх естетичних, декоративних, санітарно-гігієнічних властивостей та підвищення стійкості до рекреаційних навантажень.

Компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ФК 19. Здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію.

ФК20. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

ФК24. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей;

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності;

ПРН 9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання;

ПРН 10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Вступ до рекреаційного лісівництва	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і методологічні основи лісознавства, лісівництва і рекреаційного лісівництва. 2. Поняття про ліс, характерні риси лісу та його визначення. 3. Поняття про фітоценоз, біоценоз, екосистему. 4. Боротьба за існування в лісі. Природний добір і пристосування рослинних організмів до життєвих умов у лісі. 5. Сучасне значення лісів. 6. Морфологічний поділ лісового 	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

		<p>масиву. Етапи росту і формування деревостанів.</p> <p>7. Основні компоненти лісостану та лісівничо-таксаційні показники деревостану.</p>	
2.	Диференціація та природне зрідження дерев у лісі.	<p>1. Диференціація дерев та процес природного зрідження деревостанів.</p> <p>2. Класифікація дерев Г. Крафта за ростом та розвитком.</p> <p>3. Взаємодія деревних видів в лісостанах.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
3.	Екологічні фактори в житті лісу.	<p>2. Роль зовнішнього середовища в житті лісу. Екологічні фактори, їх класифікація та закони дії.</p> <p>3. Ліс як явище географічне та історичне. Значення клімату для лісу.</p> <p>4. Інтегральні показники клімату. Фактори лісотворення. Горизонтальна та вертикальна зональність лісів.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
4.	Значення тепла в житті лісу.	<p>1. Показники теплового режиму територій.</p> <p>2. Відношення деревних видів до тепла. Теплолюбність, зимостійкість та морозостійкість деревних видів.</p> <p>3. Вижимання молодих рослин за дії критичних температур.</p> <p>4. Особливості фітоклімату під наметом лісу, на галявинах і полянах.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
5.	Значення вологи в житті лісу.	<p>1. Значення вологи для лісу, її джерела.</p> <p>2. Вертикальні та горизонтальні опади, їх роль в житті лісу. Значення вологості повітря для лісу.</p> <p>3. Водний режим лісових ґрунтів.</p> <p>4. Класифікація лісорослинних умов за вологістю: гігротопи, гігрогенний ряд.</p> <p>5. Шкали вибагливості деревних видів до вологи. Стійкість деревних порід до надлишку вологи в ґрунті та затоплення.</p> <p>6. Водний баланс лісової території, його складові.</p> <p>7. Гідрологічна роль лісу. Водоохоронне значення лісів. Трансгресивна роль лісу (за Г.М. Висоцьким).</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

6.	Значення світла в житті лісу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль світла в житті лісу. 2. Відношення деревних видів до світла. 3. Методи визначення світловибагливості. 4. Роль світла в формуванні деревостану. 5. Світло і плодоношення лісових насаджень. 6. Вплив лісу на світло. 	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
7.	Атмосферне повітря і ліс.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Склад повітря та його значення для лісу. 2. Вплив лісу на газовий склад атмосфери. 3. Механізм шкідливого впливу на ліс різних домішок. Відношення деревних видів до атмосферних домішок, радіонуклідів. 3. Ліс як поглинач атмосферних домішок. Шляхи підвищення газостійкості лісів. 4. Рекреаційне та оздоровче використання лісів. 5. Ліс і вітер. Підвищення вітростійкості деревостанів господарськими заходами. 	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
8.	Лісові ґрунти.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні поняття про зв'язок лісу і ґрунту. 2. Лісорослинні властивості ґрунту. Відношення деревних рослин до ґрунту. 3. Класифікація лісорослинних умов за трофністю ґрунту. Трофогенний ряд. 4. Вплив лісу на ґрунт. 5. Умови формування різних типів лісової підстилки. 6. Родючість лісових ґрунтів, шляхи її підвищення. 7. Роль ґрунтової мезофауни в житті лісу. 	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
9.	Типологія лісів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки лісової типології як науки. 2. Господарська необхідність типологічної класифікації лісів. 3. Вчення Г.Ф. Морозова про типи насаджень. Типологічна концепція А.А. Крюденера, класифікація Є.В. 	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

		Алексеева. 4. Принципи лісівничо-екологічної типології Є.В.Алексеева, П.С. Погребняка і Д.В. Воробйова. 5. Подальший розвиток типології лісів в різних природних зонах 6. Коротка характеристика основних типів лісу Українського Полісся, Лісостепу та Карпат.	
10.	Поновлення лісу.	1. Поняття про поновлення лісу. 2. Природне насіннєве поновлення. 3. Вегетативне природне поновлення, 4. Лісівницька оцінка вегетативного і насіннєвого поновлення. 5. Господарська оцінка природного поновлення.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
11.	Лісова рекреація.	1. Поняття про рекреацію. 2. Види рекреації. 3. Лісові рекреаційні ресурси. 4. Типи природних ландшафтів. 5. Категорії лісів. 6. Об'єкти лісової рекреації. 7. Лісопаркова та лісогосподарська частини лісів зелених зон міст. 8. Зонування рекреаційно-оздоровчих лісів. 9. Спеціальне та загальне лісокористування. 10. Рекреаційне лісокористування.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
12.	Екологічні та естетичні особливості рекреаційно-оздоровчих лісів	1. Санітарно-гігієнічні властивості лісостанів. 2. Естетичні особливості лісопаркових ландшафтів. 3. Поняття про рекреаційне навантаження. 4. Деградація деревостанів від впливу рекреації. 5. Вплив рекреаційного навантаження на лісових тварин. 6. Зміна живого надґрунтового покриву під впливом рекреаційного навантаження. 7. Вплив рекреаційного навантаження на лісову підстилку і ґрунт.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
13.	Властивості рекреаційних	1. Естетичні та гігієнічні властивості листяних лісів та їх сезонна мінливість.	Опрацювання лекційного

	лісів.	<p>2. Естетичні та гігієнічні властивості хвойно-листяних лісів.</p> <p>3. Класифікація ландшафтів зелених зон міст за В.А.Кучерявим.</p> <p>4. Класифікація та характеристика зелених насаджень загального користування, обмеженого використання, спеціального призначення.</p> <p>5. Ландшафтний фактор як провідний серед інших факторів ведення господарства у рекреаційних лісах.</p> <p>6. Поняття про пейзаж. Пейзажі коротких, середніх та дальніх перспектив.</p> <p>7. Класифікація лісопаркових ландшафтів.</p> <p>8. Естетичні та гігієнічні властивості різних типів лісопаркових ландшафтів.</p>	матеріалу. Тести, питання.
14.	Рубки головного користування. Несуцільні рубки головного користування.	<p>1. Рубки головного користування в рівнинних умовах</p> <p>2. Основні принципи ведення лісового господарства у рекреаційно-оздоровчих лісах.</p> <p>3. Організаційно-технічні показники рубок головного користування.</p> <p>4. Прийоми поступових рубок.</p> <p>5. Заходи сприяння природному поновленню лісу.</p> <p>6. Особливості рубок головного користування в гірських лісах Карпат.</p> <p>7. Лісівниче значення способів очистки місць рубок.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
15.	Суцільна система РГК. Заходи по сприянню природному поновленню і очистка місць рубок.	<p>1. Поява та особливості суцільних рубок.</p> <p>2. Суцільно-лісосічні рубки, їх вплив на лісове середовище.</p> <p>3. Основні організаційно-технічні показники суцільно-лісосічних рубок, їх лісівницьке обґрунтування.</p> <p>4. Труднощі природного поновлення лісу в лісах зелених зон.</p> <p>5. Лісівницька оцінка природного поновлення лісів, в тому числі лісів рекреаційного призначення.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

		<p>6. Комплекс заходів по сприянню природному поновленню.</p> <p>7. Заходи сприяння природному поновленню в лісах рекреаційного призначення.</p>	
16.	Характеристика рубок догляду за лісом.	<p>1. Планування і проведення рубок догляду в міських та приміських лісах.</p> <p>2. Організаційно-технічні показники рубок догляду.</p> <p>3. Лісовідновні та санітарні рубки в рекреаційно-оздоровчих лісах.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
17.	Ландшафтні рубки.	<p>1. Загальні положення.</p> <p>2. Метод рубок формування, його особливості.</p> <p>3. Якісні показники лісопаркових ландшафтів та прийоми їх поліпшення.</p> <p>4. Способи рубок формування ландшафтів.</p> <p>4.1. Ландшафтні рубки догляду.</p> <p>4.2. Ландшафтні реконструктивні рубки малоцінних лісів.</p> <p>4.3. Ландшафтні рубки регулювання співвідношення типів ландшафтів.</p> <p>4.4. Пейзажні рубки.</p> <p>4.5. Ландшафтні рубки планування території.</p> <p>5. Термін проведення та інтенсивність рубок формування ландшафтів.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
18.	Показники рекреаційного призначення.	<p>1. Об'єкти рекреаційної оцінки.</p> <p>2. Лісівничо-рекреаційна оцінка лісових територій. Таксаційні ознаки показників рекреаційного призначення лісів.</p> <p>3. Класифікація лісопаркових ландшафтів.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
19.	Благоустрій рекреаційних територій.	<p>1. Значення благоустрою рекреаційних лісопаркових об'єктів.</p> <p>2. Рекреаційна місткість та рекреаційне навантаження.</p> <p>3. Принципи благоустрою лісопаркових об'єктів.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
20.	Класифікація узлісь, їх функції та способи	<p>1. Поняття узлісь в лісопарковому ландшафті.</p> <p>2. Типи узлісь.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу.

формування.	<p>3. Особливості узлісь залежно від розміру відкритого простору.</p> <p>4. Форма узлісь на вираженому рельєфі стосовно дороги або стежки.</p> <p>5. Формування узлісся з метою поліпшення естетичних якостей лісопаркового ландшафту.</p> <p>6. Формування узлісь в лісостанах різного складу та віку.</p>	Тести, питання.
-------------	---	-----------------

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	30
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (5, 6 семестр)

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні з-тя		4		4		5		4		4		4			5			30
Самостійна р-та														10				10
Індивідуальні завдання																10		10
Залік																	50	50
Всього за тиждень		4		4		5		4		4		4		10	5	10	50	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	

50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
<p>Література:</p> <p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бондаренко В., Фурдичко О. Ліс і рекреація в лісі. Львів : Світ, 1994. – 232 с. 2. Екологічно орієнтоване лісівництво: навч. посібник. Яворський П.П. та ін. Київ: Наукова столиця, 2019. 460 с. 3. Свириденко В.Є., Киричок Л.С., Бабіч О.Г. Практикум з лісівництва: навчальний посібник. за ред. В.Є.Свириденка. К.: Арістей, 2011. 468 с. 4. Токарева О.В., Лакида П.І. Основи фахової підготовки. Навчальний посібник. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2020. 160 с. 5. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: Навчальний посібник /Н.В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с. 6. Яворовський П.П., Сендонін С.Є., Токарева О.В. Рекреаційне лісівництво : підручник.1-ше вид. К. : Наукова столиця, 2019. 300 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мусієнко С.І., Румянцева М.Г., Тарнопільська О.М. Рекреаційне лісівництво: конспект лекцій. ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2019. 165 с. 2. Токарева О.В. Еколого-естетичні формування лісопаркових ландшафтів (на прикладі лісів зеленої зони м. Києва): монографія. Київ: ТОВ «ЦП Компринт», 2012. 180 с. 3. Лісовий кодекс України / Закон України № 3404-IV “Про внесення змін до Лісового кодексу України”; [Затв. Постановою ВР України 08.02.2006]. Київ, 2006. 15 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.google.com.ua/search. 4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних ділянок” від 16.05.2007, № 733. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.google.com.ua/search. 5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів” від 12.05.2007, № 724. [Електронний 	

ресурс]. Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Санітарних правил в лісах України” від 27.07.1995, № 555. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л. С. Лісівництво. Київ. Арістей, 2004. 544 с.

7. Яворовський П.П., Токарева О.В. Рекреаційне лісівництво : методичні вказівки та завдання до практичних занять для студентів спеціальності 206 “Садово-паркове господарство” освітнього ступеня „Бакалавр”. Київ : ЦП «Компринт», 2013. 82 с.

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька 201, каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kl.pnu.edu.ua E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Заїка Володимир Костянтинович
Контактна інформація викладача	volodymyr.zaika@pnu.edu .

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про
--------------------------	---

	авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в дистанційній онлайн режимі за погодженням із деканом факультету)
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку відповідно до зазначених критеріїв оцінювання у ЕНК. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Додаткові бали	Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.

Викладач, професор _____ **В.К. Заїка**